

การศึกษาวิเคราะห์ภาษาภาพพจน์ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค*

AN ANALYTICAL STUDY OF FIGURATIVE LANGUAGES IN THE VISUDDHIMAGGA

ชฎาภรณ์ แจ่มแจ้ง

Chadaporn Jamjang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: aj.nicnapal@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงเอกสารครั้งนี้มีประสงค์คือ 1) ศึกษาความถี่ของประเภทภาษาภาพพจน์ที่ปรากฏในคัมภีร์วิสุทธิมรรค 2) วิเคราะห์ความหมายและมโนทัศน์โครงสร้างทางความหมายของภาษาภาพพจน์ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค 3) วิเคราะห์รูปแบบการใช้ภาษาภาพพจน์ในบริบทคำศัพท์ทางวัฒนธรรมในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ประชากรในการศึกษาคือ คัมภีร์วิสุทธิมรรคฉบับพระพุทธโฆสเถระ รจนา สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ) แปลและเรียบเรียงเก็บข้อมูลโดยการจดบันทึกจากการอ่าน การสกัดความหมาย จัดกลุ่มข้อมูล และทำดัชนีหัวเรื่องด้วยโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ สรุปผลและนำเสนอผลโดยการอภิปรายเชิงพรรณนาตามข้อมูลที่ได้ ผลการวิจัยพบว่า 1) มีการใช้ภาพพจน์ตามประเภทที่ได้กำหนดไว้ รวม 10,918 ครั้ง เรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยสุด ได้แก่ วาตศิลป์ 6,811 ครั้ง อุปลักษณ์ 2,089 ครั้ง การกล่าวอ้าง 1,048 ครั้ง อุปมา 646 ครั้ง นามนัย 244 ครั้ง สัญลักษณ์ 37 ครั้ง สมพจน์ 19 ครั้ง อติพจน์ 13 ครั้ง การเลียนเสียงธรรมชาติ 5 ครั้ง บุคคลาธิษฐาน 3 ครั้ง ปฏิพจน์ 3 ครั้ง ปฏิทรรศน์ ไม่ปรากฏ 2) มีวงความหมายต้นทางมากกว่า 1 เพื่อแสดงมโนทัศน์ทางความหมายของถ้อยความเดียวกัน วงความหมายต้นทางแต่ละวงมีโครงสร้างมโนทัศน์ที่แตกต่างกัน 3) รูปแบบการใช้ภาษาภาพพจน์ในบริบทคำศัพท์ทางวัฒนธรรมมีลักษณะซับซ้อน เรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยสุดคือ ศัพท์สังคม 6,966 ถ้อยคำ ศัพท์ศาสนา 1,048 ถ้อยคำ ศัพท์นิเวศวิทยา 321 ถ้อยคำ ศัพท์วัตถุ 170 ถ้อยคำ องค์ความรู้ใหม่ได้แก่ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์และหลักการเทียบเคียงภาษาเหมาะในการอธิบายความหมายของภาพพจน์ในงานวรรณกรรมทางศาสนา แต่การตีความหมายของคำจำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม

คำสำคัญ: ภาษา, ภาพพจน์, วิสุทธิมรรค

* Received 17 January 2020; Revised 23 March 2020; Accepted 24 March 2020

Abstract

The purposes of this research are 1) to study the frequency of the figurative languages that appears in the Visuddhimagga. 2) to analyze the meaning and conceptual structure of the meaning of the figurative languages in the Visuddhimagga. 3) to analyze the pattern of the figurative languages in the context of cultural terminology in the Visuddhimagga. This research is a documentary research. Population in the study is the Visuddhimagga written by Buddhaghosa and translated by Somdej Phra Buddhacarya (Ard Asabhamahathera). Data are collected by taking notes from primary and secondary sources that are provided by reading and extracting the meaning of each of information one by one. Then categorizing and indexing the data with the computer program to summarize the findings and present the research results by descriptive discussion based on the data obtained. The results of the research found that: 1) 10,918 figurative were used according to the categories specified, in order from highest to lowest; rhetorical question 6,811 times metaphor 2,089 times allusion 1,048 times simile 646 times metonym 244 times symbolic 37 times synecdoche 19 times hyperbole 13 times onomatopoeia 5 times personification 3 times oxymoron 3 times paradox does not appear. 2) There are the semantic source domains more than 1 to show the conceptual meaning of the same statement. Each semantic source domain has its own conceptual structure. 3) The patterns of figurative languages are complex in many dimensions in the context of cultural vocabulary, in order from highest to lowest; social vocabulary 6,966 words, religious vocabulary 1,048 words, ecological vocabulary 321 words and material vocabulary 170 words. The new knowledge gained in this study is the conceptual metaphor theory, and the equivalence principle theory in this analysis are suitable for a part of an explanation the meaning of figurative languages but for interpretation or translation the meaning of words need to study more.

Keywords: Language, Figurative, Visuddhimagga

บทนำ

ภาษาและภาพพจน์ ภาษาคือสิ่งสำคัญในชีวิตมนุษย์ที่ทำให้มนุษย์สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่เรียกว่าการสื่อสาร ซึ่งทุก ๆ การสื่อสารของมนุษย์ย่อมมีวัตถุประสงค์ใน

การส่งข้อความ ผู้ส่งสารอาจใช้ข้อความที่ชัดเจน (Denotative Meaning) สื่อสารให้ผู้รับสารทราบถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการแบบตรง ๆ หรือผู้ส่งสารอาจใช้ข้อความโดยนัย (Connotative Meaning) สื่อสารให้ผู้รับสารทราบถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการแบบทางอ้อม ความหมายของข้อความโดยนัยที่สื่อออกไปนั้น มีลักษณะแตกต่างจากข้อความที่ใช้กันตามปกติ เช่น ภาษาภาพพจน์ (figurative languages) ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของภาษาภาพพจน์คือ รูปแบบภาษาที่มีความหมายกว้าง สามารถตีความได้มากกว่าหนึ่งความหมาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ของผู้ตีความเป็นอย่างมาก การใช้ภาษาภาพพจน์มีวิธีการใช้ที่หลากหลาย ตัวอย่างเช่น การใช้คำอุปลักษณ์เพื่อเปรียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง การใช้คำอุปมาเพื่อเปรียบสิ่งหนึ่งเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง การใช้คำปฏิพจน์เพื่อกล่าวสิ่งที่ตรงกันข้าม การใช้คำอธิบายเพื่อกล่าวสิ่งที่เกินความจริง เป็นต้น การใช้ภาษาภาพพจน์เป็นการสร้างคำอธิบายเชิงจินตนาการในรูปแบบใหม่ โดยทั่วไปจะสังเกตเห็นได้ชัดทันทีว่าผู้เขียนใช้ภาษาภาพพจน์ (Reaske, C R, 1966) ภาษาภาพพจน์มักปรากฏในวรรณกรรมทางศาสนา เพราะวรรณกรรมทางศาสนาส่วนใหญ่มักมีคำหรือข้อความที่เข้าใจได้ยาก และบางครั้งผู้เขียนต้องการใช้ภาษาที่ดึงดูดความสนใจเป็นพิเศษ จึงมักมีการใช้ภาพพจน์เพื่ออธิบายเชิงเปรียบเทียบ เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อสร้างคำอธิบายศัพท์ที่ผู้อ่านอาจไม่เข้าใจ ประโยคหรือข้อความที่มีการใช้ภาษาภาพพจน์มักมีความหมายที่ซับซ้อนกว่าประโยคธรรมดาทั่วไป นอกจากการใช้ภาษาภาพพจน์เพื่อสื่อความหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้นแล้ว ลักษณะการแปลงวรรณกรรมทางศาสนาจากภาษาต้นฉบับเป็นภาษาต่าง ๆ นั้น ถือเป็นการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ไม่ได้เป็นเพียงกระบวนการถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการถ่ายทอดอารมณ์ ความหมายแฝงจากทุกมุมมอง ไม่ว่าจะเป็นทางสังคม ประวัติศาสตร์ หรือวัฒนธรรม จากภาษาในต้นฉบับที่มีอีกด้วย รูปแบบลักษณะที่กล่าวมานี้ ล้วนเป็นรูปแบบกลยุทธ์ในการสื่อสาร (Communication Strategy) ที่มีรากฐานมาจาก 1) การสื่อความหมายทางมโนทัศน์ (Conceptual) และ การสื่อความหมายทางภาษาศาสตร์หรือไวยากรณ์ (Linguistic) 2) สื่อความหมายจากภูมิหลังความรู้และความเข้าใจที่มีร่วมกัน (Canale, M. & Swain, M, 1980) เพราะเราจะไม่มีความรู้และเข้าใจภาษาและสื่อความหมายได้ หากไม่เข้าบริบทที่อยู่รอบๆ เรื่องราวนั้น (Perdue, C. and Klein, W, 1993) ดังนั้นความรู้ทางภาษาต้องควบคู่กับความรู้ทางวัฒนธรรม (Byram, M, 1997) ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ภาษาภาพพจน์เป็นเครื่องมือหนึ่งในการจัดการความไม่เท่ากันในด้านความรู้ทางวัฒนธรรม อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ ในขณะเดียวกันภาษาภาพพจน์ก็ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านวากยสัมพันธ์ ทั้งความหมาย รูปแบบการใช้ภาษา หรือการเลือกใช้สำนวน เพื่อให้เกิดลักษณะเฉพาะ ในที่นี้ผู้วิจัยหมายถึงรวมถึง ภาพพจน์ โวหารภาพพจน์ อุปลักษณ์ในระดับถ้อยคำและอุปลักษณ์ในระดับมโนทัศน์ ล้วนสามารถทำให้เกิดความแตกต่างในการรับรู้ และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการตอบสนองของผู้รับสารได้ ถ้อยคำหรือภาพพจน์นั้น ๆ จะ

เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็น ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรม และบรรทัดฐานในสังคมของภาษาในต้นฉบับได้ โดยเฉพาะการนำเสนอวรรณกรรมทางศาสนานั้นเป็นเรื่องละเอียดอ่อน เพราะข้อจำกัดบางประการ เช่นการเลือกใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องต้องมีความเหมาะสม การศึกษาวิเคราะห์ภาษาภาพพจน์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญช่วยผู้วิจัยในการตีความคุณลักษณะทางภาษาศาสตร์ในงานวรรณกรรมทางศาสนาต่อไป

วรรณกรรมทางพุทธศาสนา วิสุทธิมรรคเป็นพระคัมภีร์ที่สำคัญ เป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท ได้รับการจัดให้เทียบเท่าชั้นอรรถกถา เนื้อหาเหมือนพระไตรปิฎกฉบับย่อ พระพุทธโฆสจารย์นักปราชญ์ชาวอินเดีย ได้รจนาพร้อมอรรถาธิบายขึ้นโดยอาศัยโบราณอรรถกถาที่เป็นภาษาสิงหล ได้แก่ มหาอรรถกถา มหาปัญจจรีอรรถกถา กุฎฐทีอรรถกถา (พระพุทธโฆสเถระ, 2547)

โครงสร้าง เนื้อหาความสำคัญของคัมภีร์วิสุทธิมรรค ว่าด้วยเนื้อหาในสามหมวดใหญ่ ๆ คือ หมวดว่าด้วยเรื่องศีล สมาธิ และ ปัญญา รวมทั้งหมดแล้วมี 23 นิเทศ มีความสำคัญเพราะอรรถกถาทั้งหลายในสมัยอนุราชปุระ ถือเอาคัมภีร์วิสุทธิมรรคนี้เป็นหลักในการเขียนอรรถกถา (Norman, K R, 1983) อีกทั้งในปัจจุบันใช้เป็นแบบเรียนสำหรับพระสงฆ์ไทยในหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกภาษาบาลีประโยค 8 วิชาการแปลมคธเป็นไทย

ในงานวิจัยเรื่อง วิสุทธิมรรค: วิถีแห่งการยกระดับภูมิปัญญาในพุทธศาสนาเถรวาทสรุปว่า วิสุทธิมรรค เป็นทั้งคู่มือการปฏิบัติและวรรณกรรมหลักของเถรวาท มีการอธิบายขยายความไว้อย่างเป็นระบบ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันของธรรมที่พึงทราบ เป็นหลักปฏิบัติธรรมของผู้ที่ต้องการศึกษาพระพุทธศาสนา ที่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับธรรมอะไรบ้าง ความรู้ในธรรมหัวข้อเหล่านั้นมีหลักการอย่างไร ผู้ปฏิบัติจะต้องปฏิบัติอะไรก่อน และอะไรหลังผลที่ได้จากการปฏิบัติคืออะไร สามารถแก้ไขปัญหาคีวิตได้อย่างไร เป็นต้น (จันทร์ชนันท์ สิงห์ต เนตรนิมิต และ สมิตธิพล เนตรนิมิต, 2562)

ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ที่จะได้รับ อันจะเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่และดำรงไว้ซึ่งหลักธรรมคำสอน เพื่อความมั่นคงและดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนาสืบต่อไปในอนาคต อีกทั้งยังไม่พบว่ามีงานวิจัยใดที่ทำการศึกษาโดยตรงเกี่ยวภาษาภาพพจน์ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษา เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ภาษาภาพพจน์ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความถี่ของประเภทภาษาภาพพจน์ที่ปรากฏในคัมภีร์วิสุทธิมรรค
2. วิเคราะห์ความหมายและมโนทัศน์โครงสร้างทางความหมายของภาษาภาพพจน์ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค
3. วิเคราะห์รูปแบบการใช้ภาษาภาพพจน์ในบริบทคำศัพท์ทางวัฒนธรรมในคัมภีร์วิสุทธิมรรค

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ คัมภีร์วิสุทธิมรรค อรรถกถา ฎีกา และเอกสารงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการเก็บข้อมูล รวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึกจากเอกสารชั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิ อย่างเป็นขั้นตอนดังนี้

1. สกัดหน่วยข้อมูลจากข้อมูลดิบจากเอกสารที่ได้จัดเตรียมไว้แต่ละแหล่ง โดยการอ่านและสกัดความหมายของข้อมูลที่แต่ละส่วน
2. ทำการจัดกลุ่มข้อมูลและทำดัชนีหัวข้อ โดยสังเคราะห์หน่วยข้อมูลที่ได้ สกัดได้จากทุกแหล่ง ตามคุณลักษณะร่วมกันและความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างประเด็น โดยใส่แฟ้มข้อมูลในคอมพิวเตอร์
3. จากนั้นทำการวิเคราะห์จัดหมวดหมู่ข้อมูล พร้อมความถี่ของการปรากฏของภาพพจน์แต่ละประเภทด้วยโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ (Excel) เพื่อสรุปผลการวิจัยและนำเสนอผลการวิจัยโดยการอภิปรายเชิงพรรณนาตามข้อมูลที่ได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - 1.1 ศึกษาจากคัมภีร์วิสุทธิมรรค ฉบับพระพุทโธสมณะ วิชา สมเด็จพระพุทธอาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ) แปลและเรียบเรียง โดยผู้วิจัยจะอภิปราย ความถี่ของประเภทภาษาภาพพจน์ ตามคำนิยามที่กำหนดไว้จำนวน 12 ประเภท ได้แก่ อุปมา (Simile) อุปลักษณ์ (Metaphor) สัญลักษณ์ (Symbol) นามนัย (Metonymy) อติพจน์ (Hyperbole) บุคคลาธิษฐาน (Personification) ปฏิทรรศน์ (Paradox) ปฏิพจน์ (Oxymoron) วาทศิลป์ (Rhetorical Question) การเลียนเสียงธรรมชาติ (Onomatopoeia) สมพจน์ (Synecdoche) การกล่าวอ้าง (Allusion) (ชุมสาย สุวรรณชมภู, 2456)
 - 1.2 วิเคราะห์ความหมายและมโนทัศน์โครงสร้างทางความหมายของภาษาภาพพจน์ ในประเด็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual Metaphor) ตามแนวคิดของ Lakoff, G. & Johnson, M. (Lakoff, G. & Johnson, M., 1980)
 - 1.3 วิเคราะห์รูปแบบการใช้ภาษาภาพพจน์ในบริบทคำศัพท์ทางวัฒนธรรม โดยนำภาษาภาพพจน์ที่พบมาจำแนกจัดหมวดหมู่คำศัพท์ออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มศัพท์ทางนิเวศวิทยา กลุ่มศัพท์ทางวัตถุ กลุ่มศัพท์ทางสังคม กลุ่มศัพท์ทางศาสนา ตามแนวคิดหลักความหมายเทียบเคียงภาษา (Equivalence Principle) (Nida, E A, 1975) โดยผู้วิจัยจะไม่นำกลุ่มศัพท์ทางภาษาศาสตร์มาวิเคราะห์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

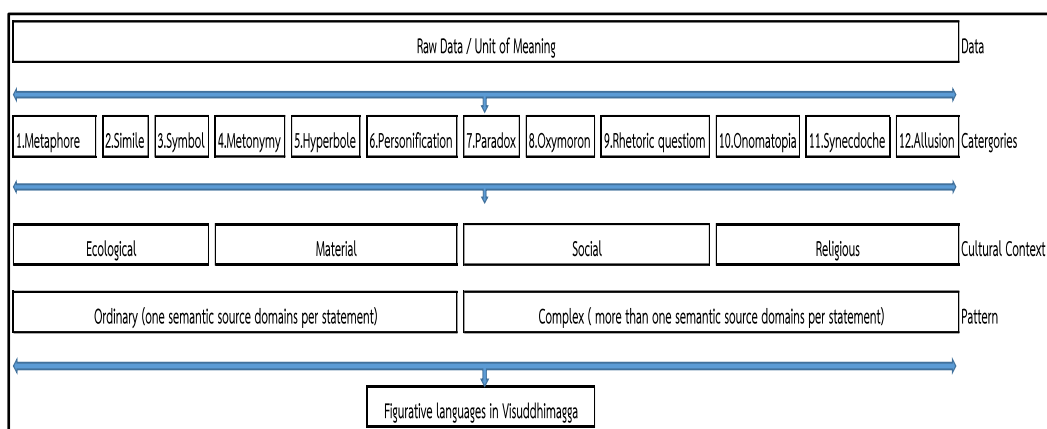
2.1 ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ คัมภีร์วิสุทธิมรรค อรรถกถา ฎีกา และเอกสารอื่น ๆ

2.2 ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือ เอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาในการดำเนินโครงการวิจัยระหว่างวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2562

กรอบแนวคิดการวิจัย

แม้การวิเคราะห์จะแยกส่วนแต่ทุกส่วนมีความสัมพันธ์กันซึ่งผลการวิเคราะห์แต่ละส่วนที่จะนำไปสู่ความเกี่ยวข้องของแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในสนับสนุนการศึกษาวิจัยนี้ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลศึกษาความถี่ของประเภทภาษาภาพพจน์ที่ปรากฏในคัมภีร์วิสุทธิมรรคมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ความถี่ของประเภทภาษาภาพพจน์ที่ปรากฏในคัมภีร์วิสุทธิมรรคเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย

ลำดับที่	ประเภทภาพพจน์	จำนวนครั้ง	ลำดับที่	ประเภทภาพพจน์	จำนวนครั้ง
1.	วาทศิลป์	6,811	7	สมพจน์	19
2.	อุปลักษณ์	2,089	8	อติพจน์	13
3.	การกล่าวอ้าง	1,048	9	การเลียนเสียงธรรมชาติ	5
4.	อุปมา	646	10	บุคคลาธิฐาน	3
5.	นามนัย	244	11	ปฏิพจน์	3
6.	สัญลักษณ์	37	12	ปฏิทรรศน์	ไม่ปรากฏ

จากตารางที่ 1 ภาษาภาพพจน์ 12 ประเภทตามเกณฑ์นิยามที่กำหนด ปรากฏในคัมภีร์วิสุทธิมรรคทั้งสิ้นจำนวน 10,918 ครั้ง โดยเรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยสุด ได้แก่ 1) วาทศิลป์คือภาพพจน์ที่มีลักษณะเป็นคำถามเชิงศิลป์หรือปฏิพจน์ เป็นการตั้งคำถามแต่มีได้หวังคำตอบเนื่องจากผู้ถามถามในสิ่งที่รู้ดีอยู่แล้ว หรือรู้คำตอบดี 6,811 ครั้ง 2) อุปลักษณ์คือภาพพจน์ในการเปรียบสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งที่หนึ่ง โดยการใช้คำแสดงการเปรียบเทียบว่า เป็น หรือ คือ 2,089 ครั้ง 3) การกล่าวอ้างคือภาพพจน์ที่กล่าวให้ความหมายอ้างอิงถึง บุคคล เหตุการณ์ สถานที่ ในวรรณกรรมอื่น หรือข้อความตอนใดตอนหนึ่งในวรรณกรรมอื่น ทั้งโดยตรงหรือดัดแปลงมา 1,048 ครั้ง 4) อุปมาคือการเปรียบสิ่งหนึ่งเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง ทั้งที่ทั้งสองสิ่งนี้มีสภาพแตกต่างกัน แต่มีลักษณะเด่นร่วมกัน โดยในการเปรียบเทียบจะใช้คำในความหมายว่า เหมือน หรือ คล้าย 646 ครั้ง 5) นามนัยคือการใช้คำหรือวลีซึ่งบ่งลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มาใช้ให้มีความหมายแทนสิ่งนั้นทั้งหมด 244 ครั้ง 6) สัญลักษณ์คือการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งโดยใช้คำอื่นแสดงแทนสิ่งนั้น และคำที่ใช้เรียกนั้นเป็นที่รู้จักเข้าใจกันดีในการเปรียบเทียบตีความ 37 ครั้ง 7) สมพจน์คือการกล่าวถึงส่วนย่อยหรือเพียงบางส่วนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ให้มีความหมายครอบคลุมถึงส่วนเต็มหรือทั้งหมดของสิ่งนั้น 19 ครั้ง 8) อติพจน์คือการกล่าวเกินจริง ซึ่งเป็นความรู้สึกหรือความคิดของผู้กล่าวที่ต้องการตอกย้ำความหมายให้ฟังแล้วชัดเจนหนักแน่นขึ้น ทั้งผู้พูดและผู้ฟังต่างเข้าใจว่าไม่ใช่เป็นการกล่าวเท็จ 13 ครั้ง 9) การเลียนเสียงธรรมชาติคือการใช้คำที่เลียนเสียงธรรมชาติ เช่นเสียงร้องของสัตว์หรือเลียนเสียงกิริยาอาการต่าง ๆ ของคน 5 ครั้ง 10) บุคคลาธิฐานคือการสมมติให้สิ่งไม่มีชีวิตหรือสิ่งที่เป็นนามธรรมมีชีวิต มีความคิด มีสติปัญญา มีอารมณ์ มีกิริยาอาการเหมือนมนุษย์ 3 ครั้ง 11) ปฏิพจน์คือการใช้คำที่ตรงกันข้ามไม่สอดคล้องกันหรือขัดแย้งกันมารวมไว้ด้วยกัน เพื่อให้มีความหมายขัดแย้งกันมากขึ้น 3 ครั้ง 12) ปฏิทรรศน์คือการใช้ถ้อยคำหรือข้อความที่มีความหมายตรงข้ามหรือขัดแย้งกันมากแล้วเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดความหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ไม่ปรากฏ

2. ผลจากการวิเคราะห์ความหมายและมโนทัศน์โครงสร้างทางความหมายของภาษาภาพพจน์ในประเด็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (conceptual metaphor) พบว่ามีวงความหมายต้นทางมากกว่า 1 เพื่อแสดงมโนทัศน์ทางความหมายของถ้อยความเดียวกัน และวงความหมาย

ต้นทางแต่ละวงมีโครงสร้างมโนทัศน์ที่แตกต่างกัน เช่น การแสดงภาพพจน์ของเกสาผมมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 วงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางของภาษาภาพพจน์ที่ปรากฏในคัมภีร์วิสุทธิมรรค

ลำดับที่	วงความหมายต้นทาง	ภาพพจน์	วงความหมายปลายทาง
1.	สีผลตาลสุก	อุปมา	เกสาผม
2.	ก้อนขมิ้น	อุปมา	เกสาผม
3.	ดอกมะตูม	อุปมา	เกสาผม
4.	ตะโพน	อุปมา	เกสาผม
5.	ปลายเมล็ดข้าวเปลือก	อุปมา	เกสาผม
6.	ผัก, ดอกบัวที่เกิดในน้ำครำ, ในกองคูถ, ในป่าช้า, ในที่ทิ้งขยะ	อุปมา	เกสาผม
7.	สัณฐานคันชั่ง	อุปมา	เกสาผม
8.	สีลูกประคำดีควาย	อุปมา	เกสาผม
9.	อุจจาระเด็ก	อุปมา	เกสาผม

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า คำที่อยู่ในวงความหมายต้นทาง (Semantic Source Domain) หนึ่งคำสามารถเกิดคำที่อยู่ในวงความหมายปลายทาง (Semantic Target Domain) ได้มากมายไม่จำกัด เป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายแบบอิสระ

3. ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการใช้ภาษาภาพพจน์ที่ปรากฏในคัมภีร์วิสุทธิมรรคมีลักษณะซับซ้อนหลายหลายมิติในบริบทคำศัพท์ทางวัฒนธรรม โดยเรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยสุด มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 รูปแบบการใช้ภาษาภาพพจน์ในบริบทคำศัพท์ทางวัฒนธรรมในคัมภีร์วิสุทธิมรรค

ลำดับที่	หมวดศัพท์	รายละเอียด	จำนวน
1.	สังคม	พฤติกรรมกรรับรู้ทางเหตุผล, พฤติกรรมกรรับรู้ทางการตั้งคำถาม	6,966
2.	ศาสนา	การกล่าวอ้างถึงความถึงสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ บุคคล วัตถุ สถานที่	1,048
3.	นิเวศวิทยา	การเปรียบเทียบกับสิ่งต่าง ๆ คือ สิ่งประดิษฐ์ สิ่งที่แปลงสภาพ อย่างเป็นกระบวนการ สิ่งก่อสร้าง สิ่งไม่มีชีวิต สิ่งมีชีวิต เป็นต้น	321
4.	วัตถุ	การเปรียบเทียบกับสิ่งต่าง ๆ คือ สิ่งประดิษฐ์ทั่วไป สิ่งที่แปลงสภาพ อย่างเป็นกระบวนการ สิ่งก่อสร้าง สิ่งไม่มีชีวิต เป็นต้น	170

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการใช้ภาษาภาพพจน์ในบริบทคำศัพท์ทางวัฒนธรรมในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ศัพท์วัฒนธรรมทางสังคมมีมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มศัพท์ทางศาสนา กลุ่มศัพท์ทางนิเวศวิทยา และกลุ่มศัพท์ทางวัตถุตามลำดับ เมื่อมองจาก

มุมมองคนใน (Emic View) ทำให้เห็นถึงวิธีคิด กระบวนการให้ความหมาย ที่ผู้แต่งใช้อธิบาย โลก ชีวิต ประสบการณ์ของตน ว่าบริบททางสังคม ศาสนา นิเวศน์วิทยา และวัตถุ มีผลต่อ โครงสร้างทางภาษาและรูปแบบการใช้ภาษาภาพพจน์ของผู้แต่งมากน้อยแตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัย ผู้แต่งเลือกใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทวาทศิลป์มากที่สุด แสดงถึงความ เข้าใจอันลึกซึ้งในหัวข้อธรรมที่มีมากมาย วาทศิลป์เป็นภาษาพจน์ที่แสดงถึงพฤติกรรมทางสังคม ของมนุษย์ในการรับรู้ทางเหตุผล และ การตั้งคำถาม เป็นปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย และ กระบวนการคิด ที่มาจาก ประสบการณ์การรับรู้โลกภายนอก ที่นำมาขยายการรับรู้สิ่งที่เป็น นามธรรมให้เป็นรูปธรรม เป็นมโนทัศน์การเชื่อมโยงการรับรู้ธรรมะของผู้แต่ง อาทิเช่นหัวข้อ ธรรมะใน กาลามสูตร หรือ อิทปิัจจยตา ซึ่งเป็นหลักการทางพุทธศาสนากล่าวถึงความ เกี่ยวเนื่องกันของเหตุและผล อิทปิัจจยตา ถือเป็นหัวใจของปฏิจรรสมุขปาถเป็นกฎเหนือกฎ ทั้งปวง เป็นสัจธรรมความจริงแท้ที่สุดของพุทธศาสนา และเชื่อมโยงคำสอนทั้งปวงของ พระพุทธเจ้าว่า ล้วนเป็นไปตามหลักธรรมหรือกฎของอิตปิัจจยตาทั้งสิ้น เป็นกระบวนการคิด เชิงวิพากษ์ซึ่งเป็นกระบวนการใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ปัญหา เป็นการใช้ข้อมูลและการ แก้ปัญหา เพื่อช่วยตัดสินใจ อย่างมีเหตุผล ทางทฤษฎีวิทยาศาสตร์ที่ครอบคลุมทั้งปัจจัยส่วน วัตถุ จิตใจ สังคมและอื่น ๆ ทั้งหมด เป็นลักษณะที่แสดงออกผ่านการใช้ภาษาภาพพจน์ ที่ ปรากฏให้เห็นจำนวนมากในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ตรงกับทฤษฎี CMT ตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิง มโนทัศน์ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ จนก่อเป็นภาพขึ้นในระบบความคิดจนกลายเป็นความเข้าใจ ในที่สุด

2. จากผลการวิจัยข้างต้น ในการอธิบายความหมวดธรรมต่าง ๆ ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค สังเกตเห็นได้ง่ายทันทีว่าผู้แต่งใช้ภาษาภาพพจน์ ลักษณะเช่นนี้ตรงตามทฤษฎีของ (Reaske, C R, 1966) อีกทั้งพบว่า มีวงความหมายต้นทางมากกว่า 1 เพื่อแสดงมโนทัศน์ทางความหมาย ของถ้อยความเดียวกัน วงความหมายต้นทางแต่ละวงมีโครงสร้างมโนทัศน์ที่แตกต่างกัน มโน ทัศน์ (Conceptual Metaphor) ที่ใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ที่มีรูปแบบซับซ้อน (Complex Pattern) สอดคล้องกับแนวคิด ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความหมายที่ว่า ความหมายที่ผูกโยงกับรูป ภาษาเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นของโครงสร้างมโนทัศน์ (Conceptual Structure) ทั้งหมดที่ มนุษย์มี ความหมายที่เข้ารหัสไว้ (Encode) จึงไม่ใช่ทั้งหมดของความคิด แต่เป็นเพียงภาพที่ สะท้อนถึงความสามารถรับรู้ (Perceive) และความเข้าใจ (Conceive) เป็นวิธีการที่มนุษย์จัด หมวดหมู่และสร้างกรอบความคิดประสบการณ์เกี่ยวกับโลก มโนทัศน์ที่ได้จากคำ จึงเป็นเพียง ส่วนหนึ่ง หรือเซ็ทย่อย ๆ ของมโนทัศน์ทั้งหมดที่มนุษย์มีเท่านั้น ซึ่งผลการวิจัยที่พบเป็นไปตาม ลักษณะแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์อีกสามประเภทดังนี้

2.1 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์โครงสร้าง (Structure Metaphor) เป็นการเปรียบเทียบสองมโนทัศน์ที่มีองค์ประกอบและโครงสร้างที่สัมพันธ์กันอย่างมีระบบ ที่กล่าวถึงขอบเขตผังมโนทัศน์ (Mapping Of Conceptual Domains) ด้านรูปลักษณ์ ลักษณะคุณสมบัติ คุณค่า พฤติกรรม บทบาท หน้าที่ สถานภาพ ฐานะ ที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างวงความหมายต้นทาง (Source Domain) กับวงความหมายปลายทาง (Target Domain)

2.2 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ประสบการณ์ (Orientational Metaphor) เป็นมโนทัศน์ทิศทางที่เกิดจากการรับรู้หรือทำความเข้าใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยใช้ประสบการณ์ที่ตนมีอยู่เกี่ยวกับพื้นที่และการกำหนดทิศทางซึ่งมีร่างกายเป็นแนวเทียบ เช่น ขึ้น - ลง เข้า - ออก หน้า - หลัง นอก - ใน ลึก - ตื้น หน้า - บาง กลาง - ริม เป็นต้น

2.3 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์รูปธรรม (Ontological Metaphor) เป็นมโนทัศน์รูปธรรมที่ปรากฏในชีวิตประจำวัน หมายถึง มโนทัศน์ที่เป็น “สิ่งที่ถูกเปรียบ (Target Domain)” ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นามธรรม เช่น ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก กิจกรรม จะถูกแทนที่ด้วย “แบบเปรียบ (Source Domain)” ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็รูปธรรม เช่น วัตถุ สสาร สิ่งบรรจุ เป็นต้น

3. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ภาพพจน์เชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏในคัมภีร์วิสุทธิมรรค เมื่อนำมาจัดจำแนกตามกลุ่มทฤษฎีหลักความหมายเทียบเคียง (Equivalence) (Nida, E A, 1964) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารในสิ่งที่แตกต่างกันทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยรูปแบบการใช้ภาษาภาพพจน์ในบริบทคำศัพท์ทางวัฒนธรรมในคัมภีร์วิสุทธิมรรค แสดงถึงมโนทัศน์ที่เชื่อมโยงมนุษย์กับภาษาและวัฒนธรรม ในบริบททางสังคม ศาสนา นิเวศวิทยา และวัตถุ มีความแตกต่างกันตามลำดับต้งผลการศึกษา สอดคล้องกับหลัก 4 D ในงานวิจัยของ (Kubota, R, 2008) ที่ว่า 1) (Descriptive) การใช้ภาษาสัมพันธ์กับวัฒนธรรมโดยวัฒนธรรมได้จากภาษาที่ใช้ในการบรรยายหรือพรรณนา 2) (Diversity) ภาษาในบริบทที่ใช้อย่างไร มีรูปแบบที่หลากหลายในวัฒนธรรม 3) (Dynamic) ภาษาคือวัฒนธรรมอย่างหนึ่งเปลี่ยนแปลงได้ตามเวลา 4) (Discursive) ภาษาและวัฒนธรรมไม่ได้ตรงไปตรงมามีหลายแง่มุม เช่นการใช้ภาพพจน์เพื่อแทนความหมายไม่เป็นที่รู้จักในปัจจุบัน ทำให้มีการสร้างสรรค์คำอธิบายเพิ่มเติม โดยในวงความหมายต้นทางสามารถแสดงตัวอย่างจำนวนมากเท่าที่ผู้เขียนต้องการจะอธิบายได้ โดยศัพท์ในวงความหมายต้นทางแต่ละวงนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นหมวดศัพท์ที่มีอยู่ ณ จุดเวลาหรือสถานที่เดียวกัน ตัวอย่างเช่น “พวกเขาคงเป็นผู้มีศีลเป็นที่รัก มีความเคารพศรัทธา ตามรักษาศีล ในกาลทุกเมื่อ เหมือนนกต้อยติวิดรักษาฟองไข่ เหมือนจามรีรักษาขนหาง เหมือนมารดารักษาบุตรที่รัก เหมือนคนตาเอยรักษาหน่วยตาข้างเดียว ฉะนั้นเถิด” จากตัวอย่างนี้เป็นการใช้ภาษาภาพพจน์ที่วงความหมายต้นทางมีกลุ่มศัพท์ทางนิเวศน์มากกว่าหนึ่ง ตัวอย่างทั้งนกต้อยติวิด จามรี มารดา คนตาเอย เพื่ออธิบายถ้อยความเดียวคือการรักษาศีล ลักษณะเช่นนี้ถึงแม้จามรีจะเป็นสัตว์ที่ไม่มีในประเทศไทยหรือใน

วัฒนธรรมของผู้อ่านฉบับแปล แต่ผู้อ่านก็สามารถเข้าใจได้ว่าการรักษาศิลปะนั้นสำคัญอย่างไร จากบริบทกลุ่มศัพท์ในวงความหมายใดความหมายหนึ่งที่แสดงไว้นั้นเอง ด้วยลักษณะทางวัฒนธรรมทำให้งานวรรณกรรมมีเอกลักษณ์ที่พิเศษเฉพาะไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ภาษาที่มีความหมายเทียบเคียงที่เป็นธรรมชาติใกล้เคียงกับภาษาต้นฉบับมากที่สุดจำเป็นต้องมีการปรับในด้านต่าง ๆ เช่น ไวยากรณ์ ระดับคำ และวัฒนธรรม กลุ่มศัพท์ในบริบททางวัฒนธรรม 5 ประเภท ได้แก่

3.1 กลุ่มทางนิเวศวิทยา (Ecological Culture) หมายถึงวัฒนธรรมทางนิเวศวิทยาในพื้นที่ตั้ง รวมถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทางภูมิศาสตร์ สภาพภูมิอากาศและอื่น ๆ ทำให้ภาษาที่พูดในพื้นที่ต่างกันแม้คำเดียวกัน แต่อาจมีการพัฒนาคำศัพท์ที่ซับซ้อนมากขึ้นตามความแตกต่างของวัฒนธรรมทางนิเวศวิทยาไม่เหมือนกัน ทำให้คำนั้น ๆ มีความหมายที่แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค เช่น สัตว์ ลักษณะต่าง ๆ ทางธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

3.2 กลุ่มทางวัตถุ (Material Culture) หมายถึงมนุษย์สร้างผลิตภัณฑ์วัสดุ รวมถึงอาหารเสื้อผ้าสถาปัตยกรรม ฯลฯ และวัฒนธรรมที่สอดคล้องกันซึ่งรวมถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ผู้คนคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน ในประเทศท้องถิ่นที่กำเนิดของพวกเขา สิ่งเหล่านี้อาจมีผลกระทบอย่างมากต่อการสื่อสาร เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์ อาหาร สถานที่ คำเรียกสิ่งของต่าง ๆ เป็นต้น

3.3 กลุ่มทางสังคม (Social Culture) หมายถึงขนบธรรมเนียมทางสังคม ความเชื่อค่านิยม วิถีชีวิตและอื่น ๆ ในสังคม ผู้คนพูด คิด เชื่อ กันอย่างไร พิธีการระดับใดที่เป็นความเหมาะสมในวัฒนธรรมทางสังคมนั้น สิ่งเหล่านี้อาจมีผลกระทบต่อการสื่อสาร เช่น สิ่งที่เป็นนามธรรม พฤติกรรม อาชีพ สัญชาติ ชื่อ กีฬา กิจกรรม เป็นต้น

3.4 กลุ่มทางศาสนา (Religious Culture) แต่ละประเทศมีวัฒนธรรมทางศาสนาที่แตกต่างกัน ศาสนาที่โดดเด่นของสถานที่ที่พูดภาษานั้น อาจมีอิทธิพลต่อลักษณะของการสื่อสารของผู้คน อาจมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างความหมายของภาษาดั้งเดิมต้นฉบับ (Source Language) และภาษาปลายทาง (Target Language) ที่ได้รับการเผยแพร่ถ่ายทอดวัฒนธรรมทางศาสนาเป็นต้นว่า พุทธศาสนาแม้ต่างพื้นที่ก็มีนิกายต่างกัน เช่น ลัทธิเต๋าเป็นศาสนาหลักในประเทศจีน ในขณะที่ชาวตะวันตกส่วนใหญ่เชื่อในศาสนาคริสต์และศาสนาคริสต์ก็มีหลายหลายนิกายเช่นโรมันคาทอลิก วัฒนธรรมทางศาสนาของแต่ละพื้นที่สะท้อนออกมาต่างกันเช่น คำพูดและความเชื่อเกี่ยวกับ พระเจ้า เทวดา นางฟ้า เป็นต้น

3.5 กลุ่มทางภาษาศาสตร์ (linguistic culture) หมายถึงลักษณะเฉพาะแต่ละอย่างของภาษาได้รวมถึงการออกเสียงคำศัพท์ไวยากรณ์และคุณลักษณะทางภาษา แต่ละภาษาใช้ไวยากรณ์ที่ต่างกันและใช้เสียงแผ่งนัยด้านความหมายที่มีความถี่สัมพัทธ์ต่างกันเพื่อสื่อสารสิ่งต่าง ๆ การใช้อักษรตัวพิมพ์ใหญ่ต่างกัน ความแตกต่างเหล่านี้จะต้องคำนึงถึงโดยต้องใช้หลักเทียบเคียงภาษาประกอบในการศึกษาวิเคราะห์เรื่องเกี่ยวกับความหมาย

องค์ความรู้ใหม่

จากกรอบแนวคิดการวิจัยนำไปสู่ความเกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในสนับสนุนการศึกษาวิจัยนี้ ทำให้สรุปได้องค์ความรู้ใหม่ว่า ทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ และ ทฤษฎีหลักความหมายเทียบเคียงภาษา ในการศึกษาวรรณกรรมทางศาสนาได้แก่คัมภีร์วิสุทธิมรรค เหมาะสำหรับในส่วนที่เป็น ส่วนของการ อธิบายความ ซึ่งการอธิบายความหัวข้อหลักธรรมต่าง ๆ ครอบคลุมที่ไม่นำไปใช้ปะปนกับหลักคำสอนในภาษาดั้งเดิมต้นฉบับ แต่ละคนมีอิสระที่จะอธิบายได้ตามแนวคิดตน โดยเฉพาะการใช้ภาษาภาพพจน์ในการอธิบายความหมายของหมวดธรรมต่าง ๆ ที่นอกจากจะทำให้ภาษาสละสลวยขึ้นแล้ว ยังทำให้อธิบายถึงมนทัศน์แวดวงความหมายที่ผู้แต่งมีไม่จำกัด ในการกล่าวถึงหรือให้ความหมายสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ทั้งสองทฤษฎียังต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมในมุมมองทางภาษาศาสตร์หากนำมาใช้วิเคราะห์ในส่วนของการตีความหมายของคำ เพราะคัมภีร์วิสุทธิมรรคเป็นวรรณกรรมทางพุทธศาสนาที่ว่าด้วยหลักธรรมหมวด ศีล สมาธิ ปัญญา อันเป็นหัวใจหลักสำคัญในคำสอนของพุทธศาสนา การตีความหมายของคำนั้น ต้องอาศัยความรู้ทางภาษาเป็นหลักเพื่อให้ได้ความหมายตรงกับเจตนาของผู้เขียนในภาษาต้นฉบับ อีกทั้งในความเป็นจริง ความเป็นสากลทางวัฒนธรรมนั้นไม่มีอยู่จริง เพราะเมื่อนำมุมมองของคนนอก (Etic View) ที่มีโลก ชีวิต ประสบการณ์และวัฒนธรรมที่ต่างกัน แต่พยายามสร้างกรอบทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งมาใช้อธิบายมุมมองของคนใน (Emic View) อาจทำให้เกิดความลำเอียงได้ เพราะองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่แตกต่างของแต่ละพื้นที่ เช่น ความสัมพันธ์ทางสังคม ความเป็นทางการ ประเพณีธรรมเนียมปฏิบัติ ความเชื่อความรู้สึก เหล่านี้ขึ้นอยู่กับบริบทของวัฒนธรรมในพื้นที่นั้น ๆ แม้ภาพพจน์จะทำให้เกิดอรรถรสและเห็นภาพชัดเจนขึ้น แต่หากมีความหมายและโครงสร้างทางความหมายมีรูปแบบต่างกันมาก ๆ เช่นตัวอย่าง การเปรียบเปรยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น หากมองในแง่ลักษณะการใช้ภาษาเพื่อให้เกิดความรู้สึกและอารมณ์ (Expressive Function) ผู้อ่านอาจรู้สึกคลุมเครือไม่ชัดเจนว่า ผู้แต่งต้องการจะสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกในแบบใด ทำให้สรุปได้ว่า ภาษาและวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และวัฒนธรรมเองก็เป็นปัญหาสำคัญในการถ่ายทอดความหมายและนำเสนอความหมายตามต้นฉบับให้ได้ครบถ้วนด้วยเช่นกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ภาษาภาพพจน์ถือเป็นโหมดพื้นฐานของการรับรู้ สะท้อนให้เห็นไม่เพียงแต่ในรูปของภาษา แต่ยังรวมถึงในความคิดและการกระทำ ผู้คนสามารถเข้าใจถึงรูปความหมายที่ปรากฏเป็นข้อพิสูจน์ว่าภาษาภาพพจน์มีความสำคัญที่ช่วยให้เข้าใจรูปความหมายที่ปรากฏ นอกจากนี้ยังช่วยให้เข้าใจสภาพทางวัฒนธรรมแม้การใช้ภาษาภาพพจน์จะเป็นทางออกหนึ่งในการแก้ปัญหาความแตกต่างของภาษาต้นฉบับและภาษาปลายทาง แต่การศึกษาวรรณกรรมทางศาสนาประกอบกับความหลากหลายในบริบททางวัฒนธรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้ความรู้

ทางภาษาคบคู่ เพราะในวรรณกรรมทางศาสนามีทั้งส่วนที่เป็นหลักธรรมคำสอนที่เป็นแก่นสำคัญอันเป็นสาระที่ต้องได้รับการเก็บรักษาไว้ และส่วนที่เป็นการอธิบายที่สามารถทำได้ตามแนวคิดของตน เพราะภาษามาจากวัฒนธรรม วัฒนธรรมเองก็มีความหลากหลายสามารถเปลี่ยนไปตามกาลเวลาได้ จากผลการศึกษา ทำให้เห็นลักษณะเด่นและข้อดีข้อเสียและข้อค้นพบใหม่จากการรวบรวม ข้อมูลทางภาษา ลักษณะ และการใช้ ภาษาภาพพจน์ ที่ได้จากการวิจัย สามารถนำไปใช้เพื่อเชื่อมโยงสู่แนวทางการพัฒนาในการใช้ภาษาเพื่อประโยชน์ในการเผยแผ่พระศาสนาต่อไปในอนาคต และผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะจากเรื่องนี้อย่างต่อไปนี้ 1) งานวิจัยนี้ศึกษาภาษาภาพพจน์เพียง 12 ชนิดเท่านั้น จึงมีความเห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติมภาษาภาพพจน์ชนิดประเภทอื่น ๆ นอกจากนี้ เพื่อหาคำตอบว่าในคัมภีร์วิสุทธิมรรคนั้นมีการใช้หรือไม่อย่างไร 2) งานวิจัยนี้ศึกษาวิเคราะห์ความหมายและมโนทัศน์โครงสร้างทางความหมายของภาษาภาพพจน์ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็นหลักในการศึกษา จากผลการศึกษาที่ได้ ทำให้น่าสนใจที่จะศึกษาต่อไป เกี่ยวกับวงความหมายและมโนทัศน์โครงสร้างทางความหมายในมุมมองอื่น เช่น สัญลักษณ์หรือหน่วยสื่อความหมายที่มนุษย์มีนั้น จะทำความเข้าใจและมโนทัศน์โครงสร้างทางความหมายของภาษาภาพพจน์ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคเปลี่ยนไปหรือไม่อย่างไร 3) งานวิจัยนี้ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการใช้ภาษาภาพพจน์ในบริบทศัพท์ทางวัฒนธรรม โดยนำภาษาภาพพจน์ที่พบมาจำแนกจัดหมวดหมู่คำศัพท์ออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มศัพท์ทางนิเวศวิทยา กลุ่มศัพท์ทางวัตถุ กลุ่มศัพท์ทางสังคม กลุ่มศัพท์ทางศาสนา เท่านั้นจึงน่าสนใจที่จะศึกษาต่อไปว่า ในกลุ่มศัพท์ทางภาษาศาสตร์ในระดับ โครงสร้าง (Structure) เสียง (Phonology) รูปแบบการใช้ภาษาภาพพจน์อย่างไรมีผลต่อการตีความหมายอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์ชนันท์ สิงห์ต เนตรนิมิต และ สมิตธิพล เนตรนิมิต. (2562). วิสุทธิมรรค: วิถีแห่งการยกระดับภูมิปัญญา ในพุทธศาสนาเถรวาท. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 6(1), 66-84.
- ชุมสาย สุวรรณชมภู. (2456). *ความรู้เรื่องโวหารและภาพพจน์ ในภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระพุทธโฆสเถระ. (2547). *คัมภีร์วิสุทธิมรรค*. (พระพุฒาจารย์ อาง อาสภมหาเถระ และคณะ, ผู้แปลและเรียบเรียง). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ประยูรวงศ์พรินท์ติ้ง จำกัด.
- Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communication Competence*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Canale, M. & Swain, M. (1980). Theoretical base of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*, 1(1), 1-47.

- Kubota, R. (2008). *Critical approaches to teaching Japanese and culture*. in J. Mori. and A. S. Ohta (eds.). *Japanese applied linguistics: Discourse and social perspective*. Retrieved february 15, 2020, from <https://www.cambridge.org/core/journals/language-teaching/article/review-of-recent-research-20002010-on-learning-and-instruction-with-specific-reference-to-l2-japanese/5005998CC962F50E2112214F4D86301B>
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press.
- Nida, E A. (1964). *Linguistic and ethnology in translation problem*. In *Language in culture and society: A reader in linguistics and anthropology*. New York: Harper and Row.
- Nida, E A. (1975). *Componential Analysis of Meaning*. The Hague: Mouton Publishers.
- Norman, K R. (1983). *Pali literature: incl. In the cannon literature in prakrit and sanskrit of all the hinayana schools of Buddhism*. Wiesbaden: Harrassowitz.
- Perdue, C. and Klein, W. (1993). Concluding remarks. In Perdue, C. (ed.). *In Adult language acquisition: cross - linguistic perspectives: Volume 2, The results*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Reaske, C R. (1966). *How to analyze poetry*. NewYork: Monarch Press.